

Jasna Klara Lipovšek

Vloga navezanosti otrok in mladostnikov s sladkorno boleznijo tip 1 pri presnovni urejenosti in telesni odzivnosti na stres. Doktorska disertacija. Mentorica: Maja Drobnič Radobuljac; somentor: Christian Gostečnik. Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta. 2023. XIII, 296 str. <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=152595&lang=slv>

Doktorska disertacija z naslovom „Vloga navezanosti otrok in mladostnikov s sladkorno boleznijo tip 1 pri presnovni urejenosti in telesni odzivnosti na stres“ kandidatke Jasne Klare Lipovšek, dr. med., je izvirno znanstveno delo, ki raziskuje, kakšen učinek ima navezanost otrok s sladkorno boleznijo tip 1 (SBT1) na starše za otrokov telesni odziv na stres in posledično za presnovno urejenost bolezni.

SBT1 je ena najbolj razširjenih kroničnih bolezni v otroštvu, pogostnost katere v zadnjih letih narašča. Cilj zdravljenja SBT1 je dobra presnovna urejenost – slabša namreč lahko privede do številnih akutnih in kroničnih zapletov, ki pomembno zmanjšajo zdravje, kvaliteto in dolžino življenja posameznika. Na bolezen samo in na sodelovanje pri zdravljenju vplivajo številni biopsihosocialni dejavniki pri posamezniku samem in v njegovem okolju. Kandidatka preko teorije navezanosti raziskuje vpliv dela psihosocialnih dejavnikov na telesni odziv ob stresu in na presnovno urejenost bolezni pri otroku.

V uvodnem, teoretičnem delu avtorica predstavlja osnove in zadnja spoznanja s področja epidemiologije, etiologije in zdravljenja SBT1, osnove teorije navezanosti in zadnja spoznanja o povezavi med navezanostjo ter psihološkim in telesnim zdravjem. Nazorno predstavlja tudi osnove delovanja stresne osi, njen razvoj pod vplivom psihosocialnih dejavnikov (tudi stresnih življenjskih izkušenj) in zadnja dognanja o povezavi med navezanostjo in delovanjem stresne osi.

V empirično raziskavo je bil vključen 101 otrok in mladostnik s SBT1 (povprečne starosti 11,7 let) ter njihovi starši. Za oceno navezanosti pri otroku je bil uporabljen intervju navezanosti otroka (CAI), za oceno presnovne urejenosti povprečna vrednost glikoziliranega hemoglobina (HbA1c) v krvi, odziv stresne osi pa je bil ocenjen s sinaktenskim testom. Starši so izpolnili vprašalnik demografskih podatkov. Raziskava je predstavljala del večje raziskave – prijavljene na spletni strani ClinicalTrials.gov (pod naslovom „The Influence of Psychobiological Adversity to Children and Adolescents With Type 1 Diabetes“ (NCT02575001)) –, ki je potekala na Pediatrični kliniki UKC Ljubljana.

Rezultati niso pokazali statistično pomembnih razlik v povprečnem HbA1c ter stresni odzivnosti glede na posamezne oblike navezanosti pri otroku – posledično pa je kandidatkinino znanstveno delo pripomoglo k postavitvi nadaljnjih hipotez o vplivu navezanosti staršev na presnovno urejenost SBT1 pri otroku, ki so se v nadaljnjem raziskovalnem delu tudi potrdile. Kandidatkinino delo je bistveno prispevalo k raziskovanju na področju navezanosti in kroničnih bolezni, izjemno pomemben pa je tudi vpliv njenega raziskovalnega dela na klinično obravnavo otrok, mladostnikov in družin s SBT1.